

En granskning av tidskriften *Pedagogisk Forskning i Sverige*

KJELL HÄRNQVIST

Institutionen för pedagogik och didaktik, Göteborgs universitet

Vetenskapsrådet bad mig hösten 2001 att granska tidskriften *Pedagogisk Forskning i Sverige* med särskild hänsyn till dess vetenskapliga kvalitet och täckning. Tidskriftens redaktion i sin tur bad mig låta en större läsekrets ta del av mitt utlåtande – därav följande text. Till grund för granskningen har legat de tre senaste årgångarna av tidskriften (1998–2000) samt – för hela den tid (1996–2000) tidskriften utgivits – de årliga verksamhetsberättelserna och en alfabetisk förteckning över författare och medförfattare till artiklar, recensioner, debattinlägg med mera. Inledningsvis återger jag några uppgifter hämtade från verksamhetsberättelserna.

Summerat över hela perioden 1996–2000 har tre fjärdedelar av sidantalet upptagits av artiklar och deras sammanfattningar på engelska. Den närmast största kategorin (en tiondel av totala sidantalet) utgörs av fakultetsopponenters sammanfattande bedömningar av doktorsavhandlingar. Recensioner av andra skrifter och debattinlägg upptar tillsammans en ytterligare tiondel. En viss variation mellan årgångarna förekommer men utan att visa klara tendenser.

Varje manuskript granskas såväl av redaktörerna som av två sakkunniga lektörer. Under perioden 1997–1999 medverkade sammanlagt ett femtital lektörer. I genomsnitt antas cirka två tredjedelar av inkomna manus. I förteckningen över författare och medförfattare återfinns 172 namn, varav 100 endast en gång. Oftast förekommer Tomas Englund (7). Hälften av författarna och medförfattarna är professorer, nära en tredjedel ytterligare är disputerade forskare och lärare.

Verksamhetsberättelserna visar också författarnas och medförfattarnas fördelning på olika universitets- och högskoleorter. Uppsala ligger härvidlag först med sammanlagt 35 namn på författare och medförfattare i olika kombinationer, följt av Göteborg (30) och Stockholm (29). Därefter kommer Linköping (14), Umeå (9) men Lund-Malmö bara 7. Hela 22 bidrag, vanligen fakultetsopponenters bedömningar, har utländsk författare eller medförfattare. Dessa kvantitativa uppgifter vittnar om en betydande spridning såväl när det gäller bidragens art som bidragens författare. Vad man i första hand skulle

önska är en jämnare fördelning dels mellan manliga och kvinnliga författare, dels mellan olika institutioners medverkan.

När det gäller bidragens innehåll är variationen också stor vilket skall visas genom några exempel. En grupp av artiklar behandlar pedagogikforskningens villkor och inriktning i Sverige, närmast på meta-nivå. Goda exempel på detta är artiklar i 1998:1 som i anslutning till HSFR:s utvärdering (1997) beskriver de stora pedagogikinstitutionernas inriktning (Vislie) resp diskuterar utvärderingens resultat (Ahlström). Vislies bild kompletteras i 1999:3 med beskrivningar av de nya universitetens pedagogikinstitutioner. I ett inlägg i 1998:3 om pedagogikdisciplinens identitet anknyter Wallin delvis till vad Ahlström behandlat.

Till meta-nivån kan också räknas ett specialnummer, »På återbesök i ramfaktorteorin» (1999:1), som innehåller åtta bidrag ägnade åt olika aspekter av denna för svensk pedagogik så betydelsefulla teoretiska landvinning. I 2000:2 behandlas Skolverkets forskningsstrategi (Aasen), ämnesutveckling och intressentbehov som bas för stöd åt pedagogisk forskning (Dahllöf) och ämnesområden och forskningsmönster i doktorsavhandlingar (Eklund) med en uppföljande diskussion med sex inlägg. Nästan genomgående är det etablerade forskare som har bidragit med artiklar på denna meta-nivå.

Teoridiskussioner inom avgränsade fält återfinnes här och var i de tre årgångarna, t ex Uljens om fenomenografi och Säfström om läroplansteoretisk forskning i 1998:2 samt Abrahamsson, Berg & Wallin (1999:2) om en institutionsteori om skolan. Till denna grupp kan även föras Heymans (1999:2) av Bourdieu inspirerade reflexion över egna undersökningar.

Många bidrag redovisar empiriska undersökningar av begränsat format eller sammanfattningar av sådana avseende olika aspekter och skolformer, t ex Hartman (1998:2) om studiecirkelmedlemmars erfarenheter, Davidsson (1999:2) om integration förskola-skola, Skogar (1999:4) om kristendomsundervisningen, Boel Englund (1999:4) om läromedelsstyrning, Beach (1999:4) om etnografiska studier av gymnasieskolan, Williams & Pramling Samuelsson (2000:4) om kommunikationsmönster i förskolan. I dessa exempel dominerar studier baserade på observationer och intervjuer analyserade med kvalitativa metoder. Ett undantag bildar en studie av koncentrationssvårigheter i skolan (Berglund, 2000:1) som utmynnar i faktoranalytiska modeller. Medan de artiklar som belyste meta-nivån oftast hade seniora forskare som författare kommer flertalet empiriska undersökningar från en yngre och ännu ej så etablerad grupp av forskare, i ett fåtal fall doktorander.

För internationella inslag svarar Francia (1998:3) om islamiska skolor, Palme (1998:4) och Linde (2000:3) om östafrikanska skolor. Hit kan också räknas en jämförelse mellan svensk och engelsk skolinspektion (Lander & Granström, 2000:3).

Frågor som rör forskarutbildning behandlas av Riis & Lundh (1998:1) och Larsson (1998:3 och 2000:1); frågor om lärarutbildning av Jönsson (1998:3) och Bergqvist (2000:1).

Ett inom traditionell svensk pedagogisk forskning starkt område är under-representerat, nämligen kvantitativa studier av individuella differenser. Närmast kommer Gustafsson & Reuterberg (2000:4) om metodproblem vid stu-

dier av Högskoleprovets prognosförmåga – ett ämne som också behandlas av Wolming (1998:2 och 1999:3). Bilden skulle dock ha blivit något gynnsammare om även de två första årgångarna medtagits (t ex Rosén & Wernersson 1996:1).

Den summariska översikt över innehållet i tidskriftens tre senaste årgångar som nu getts baseras huvudsakligen på den dominerande innehållskategorin, nämligen artiklar. Därtill kommer smärre debattinlägg, recensioner av doktorsavhandlingar och andra skrifter. Vad som är karakteristiskt för artiklarna gäller i stort sett även övriga innehållskategorier.

De tryckta bidragen är av god kvalitet. De olika tidskriftshäftena är välkomponerade och har en tilltalande typografi. Deras innehåll kan även nås på webbsidor som är mycket välbesökta. Artiklarna har stor spridning över olika områden av pedagogikens fält. Betoningen av teori och diskussion är stark. De empiriska undersökningar som redovisas har en markant övervikt för kvalitativa analyser, vilket torde vara karakteristiskt för nuläget inom svensk pedagogikforskning. Tillsammans ger dessa drag tidskriften en profil som skiljer sig klart från andra nordiska tidskrifter inom pedagogik – inte minst genom att på meta-nivå behandla pedagogikforskningens förutsättningar och betingelser.

Tidskriften riktar sig framför allt till dem som är verksamma inom pedagogisk forskning och ger dem ett viktigt forum för inbördes diskussion. Att sådan är behövlig visas bland annat i en debattartikel av Lindberg (1998:4) där han uppmärksammar brister i kommunikationen mellan forskarna också inom en enda institution.

Mot denna bakgrund rekommenderade jag att tidskriften *Pedagogisk Forskning i Sverige* erhåller anslag som möjliggör dess fortsatta utgivning.